رواق

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

قدس

یکشنبه ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۰

۲۶ رمضان ۱۴۴۲ | ۹ می ۲۰۲۱ | سال سی و چهارم | شماره ۹۵۲۳ | ویژه نامه ۵۱

www.qudsonline.ir

امام سجاد (ع):
در این دنیا سرور مردم، سخاوتمندان هستند و در قیامت سیّد و سرور مردم، پرهیزکاران.
بحار الانوار، جلد ۷۸ صفحه ۵۰، حدیث ۷۷

رستوران شیشه‌ای طبقه هفدهم

۳

نگاهی به زندگی و زمانه ثقه‌الاسلام کلینی، مشهورترین محدث شیعه به بهانه سالروز بزرگداشت او

محدثی که کتابش «کافی» است

۲

رمضانه

تنها درد دین داشتن کافی نیست باید درک درست از دین داشت

محمد علی انصاری، مفسر قرآن کریم به تفسیر آیاتی از قرآن کریم در شب‌های ماه مبارک می‌پردازد که در ادامه خلاصه‌ای از تفسیر ایشان ... صفحه ۳

مروری بر تاریخ اذان‌گویی در حرم مطهر

وقتی که از گلدسته‌ها گل می تراود

محمدحسین نیکبخت: برای هر مسلمانی نوای اذان، نوایی روحبخش است؛ انگار بانگ اذان دل را از هر آنچه دنیوی است، فارغ می‌کند و روح را به جایی می‌برد که یکپارچه نور است. در فرهنگ اسلامی، اذان ندای وحدت و یکپارچگی هم هست. کودکی‌هایمان را به یاد بیاوریم، زمانی که با بانگ اذان با دلی شاد، دست پدر یا مادر را می‌گرفتیم و به سوی مسجد می‌رفتیم، در صف‌های منظم نماز می‌ایستادیم و این، برایمان چقدر لذت‌بخش بود. احساس بزرگی، احساس بلوغ و کسی بودن، مفهومی بود که با آغاز پخش اذان در ذهن کودکانه‌مان خطور می‌کرد و محبت خدا را در فکر و جان ما افزایش می‌داد. در این بین، خاطرات ماه رمضان بیش از دیگر ایام با اذان و مؤذنان نامدار گذشته و حال، گره خورده است؛ صدای مرحوم مؤذن‌زاده اردبیلی یا زنده‌یاد محمد آقاتی که اتفاقاً از اهالی کاهو، جایی در مسیر جاده چناران بود، هنوز هم دل را صفا می‌دهد و لحظات شیرین افطار و سحر را به یاد می‌آورد. خوب است همین‌جا بگویم که مرحوم آقاتی، مؤذن آستان‌قدس بود و صدای اذان جان‌بخش او، پیش از دیگر ایرانیان، گوش‌های زائران و مجاوران حرم رضوی را می‌نواخت. قبلاً گفته‌ام، باز هم خدمت شما خوبان عرض می‌کنم، وقتی رویداد یا خاطره‌ای در ذهن مردم ماندگار می‌شود، حتماً تاریخ و گذشته‌ای هم دارد که عموماً از آن بی‌خبریم؛ گذشته‌ای که می‌تواند شناسنامه‌ای باشد برای فرهنگ و تمدن ما. امروز می‌خواهم برایتان از یک تاریخ متفاوت صحبت کنم؛ تاریخ اذان‌گویی و مؤذنان در حرم رضوی. البته در این مختصر نمی‌توان هر آنچه را قابل عرضه است، بیان کرد، اما با همین گفتار کوتاه هم، می‌توان ذهن شما عزیزانی را که دلبسته آستان مقدس ثامن‌الحجج(ع) هستید و بازخوانی تاریخ اماکن متبرکه را دوست دارید، شادمان کرد و این، برای نگارنده کافی است.

نخستین مؤذن شناخته شده آستان

تردیدی نیست مراسم نماز جماعت از زمانی که حرم رضوی شکل گرفت، یعنی اندکی پس از شهادت امام رضا(ع)، در مکانی که امروزه بقعه مطهر قرار دارد و اطراف آن برگزار می‌شد و بعدها، منجر به ساخت قدیمی‌ترین مسجد در اماکن متبرکه، یعنی مسجد بالاسر شد که در همین صفحه و به تفصیل درباره آن صحبت کردیم. بدیهی است وقتی قرار است نماز جماعت برگزار شود، مؤذنی هم باید وجود داشته باشد تا اذان بگوید و احیاناً مُکبّر باشد. یعنی باید تاریخچه حضور و فعالیت مؤذنان در حرم رضوی را یک تاریخ هزار و ۲۰۰ ساله بدانیم. به خصوص پس از آنکه مسجدی در کنار بقعه مطهر ایجاد شد. خوشبختانه درباره مؤذنانی که نخستین بار در حرم رضوی اذان گفتند، اطلاعاتی هر چند مختصر، در دست داریم. شیخ صدوق در کتاب ارجمند «عیون اخبارالرضا(ع)» که در نیمه قرن چهارم هجری قمری به رشته تحریر درآمده است از ابونصر نیشابوری به عنوان مؤذن و قاری حرم مطهر رضوی یاد می‌کند، بنابراین ابونصر را باید نخستین مؤذن شناخته شده حرم مطهر بدانیم.

سازماندهی مؤذنان حرم

با توسعه اماکن متبرکه و برقراری نظم و نسق سازمانی برای اداره تشکیلات آستان‌قدس رضوی، مؤذنان به عنوان بخشی از اجزا و خدمتگزاران حرم رضوی، در کشیک‌های مختلف حضور پیدا کردند. با این حال، تا اواسط دوره صفویه اطلاعات چندان دقیقی درباره نام و عنوان این مؤذن‌ها در دست نیست، البته موارد معدودی وجود دارد مثلاً هنگام حمله ازبکان به مشهد، در سال ۹۹۷قمری و آن ویرانی و غارت عجیب، شخصی به نام علی‌بیگ، منصب مؤذنی را در حرم مطهر داشت که نامش در کتاب‌های تاریخی وارد شده است. اما به صورت رسمی و در قالب اسناد، نام مؤذنان از سال ۱۰۱۴قمری و در دوره شاه‌عباس یکم در دفاتر حقوقی آستان وارد و برای آن‌ها مقرری تعیین شد. مؤذنان در این دوره به عنوان بخش ثابت هر کشیک، به فعالیت می‌پرداختند و جالب اینجاست برای تأمین مقرری آن‌ها، از سوی واقفان بزرگ موقوفاتی در نظر گرفته شده بود. البته نباید از یاد ببریم که مؤذنان، هم در حرم رضوی و هم در مسجد گوهرشاد حضور داشتند و نظام‌نامه هر کدام از آن‌ها، تا پیش از یکی شدن مدیریت این دو مکان، فرق می‌کرد. در دوره افشاریه و پس از آن، عصر قاجار، در هر کشیک معمولاً پنج مؤذن حضور داشت که یکی از آن‌ها با لقب «مؤذن‌باشی» مسئولیت مدیریت دیگر مؤذنان را عهده‌دار بود و این افراد زیر نظر سرکشیک به انجام وظیفه مشغول بودند. ممکن است بپرسید آیا حضور این تعداد مؤذن، با وجود اوقات سه‌گانه اذان‌گویی در حرم مطهر لازم بود؟ در جواب باید بگوییم نخست اینکه هر کدام از این افراد باید بر فراز یک گلدسته می‌رفت و اذان می‌گفت و البته برای اطمینان، هر مؤذن باید فرد جایگزین خود را می‌داشت تا در صورت بروز اتفاق، در اذان‌گویی وقفه‌ای ایجاد نشود. دوم اینکه مؤذنان به طور معمول افزون بر اذان گفتن، مناجات‌خوانی‌های حرم رضوی را هم عهده‌دار بودند؛ به‌خصوص خواندن مناجات پیش از اذان صبح. بنابراین نیاز بود تعداد بیشتری از مؤذنان در هر کشیک حضور داشته باشند. این را بدانید انتصاب در کشیک‌های آستان به هیچ وجه بی‌حساب و کتاب و از روی رفتارهای تشریفاتی نبوده و نیست و هر انتصاب و واگذاری مسئولیت، دلیل و زمینه‌ای منطقی دارد.

> **شیخ صدوق در کتاب ارجمند «عیون اخبارالرضا(ع)» که در نیمه قرن چهارم هجری قمری به رشته تحریر درآمده است از ابونصر نیشابوری به عنوان مؤذن و قاری حرم مطهر رضوی یاد می‌کند، بنابراین ابونصر را باید نخستین مؤذن شناخته شده حرم مطهر بدانیم**

دوران جدید

پس از واقعه خونین مسجد گوهرشاد در تیرماه ۱۳۱۴ش. نظام کشیکی تا مدتی در حرم رضوی ملغی شد و مؤذنان هم به اداره تشریفات منتقل شدند. اگرچه پس از شهریور ۱۳۲۰، نظام کشیکی باز هم استقرار پیدا کرد، ولی وضعیت حضور مؤذنان در کشیک به صورت گذشته باز نگشت و آن‌ها در اداره تشریفات به انجام وظیفه ادامه دادند. در سال ۱۳۴۴، تعداد مؤذنان حرم رضوی به ۱۰ نفر رسید؛ این افراد روی گلدسته‌های مختلف به اذان‌گویی مشغول می‌شدند. تا پیش از نیمه نخست دهه ۱۳۳۰، هنوز بلندگو وجود نداشت و همان‌طور که گفتم لازم بود تعداد بیشتری مؤذن حضور داشته باشند و روی گلدسته‌های متعدد حرم رضوی اذان بگویند. در سال ۱۳۳۵، برای نخستین بار شیخ محمد آقاتی که ابتدای مطلب از وی یاد کردم، با بلندگو در حرم مطهر اذان گفت. مؤذنان رسمی حرم مطهر به‌تدریج جای خود را به مؤذنان افتخاری دادند. زنده‌یاد محمد حسن‌پور اشراقی، آخرین مؤذن رسمی حرم رضوی بود که تا سال ۱۳۷۴ اذان می‌گفت. وی در سال ۱۳۷۶بدرود حیات گفت. از آن پس، پخش اذان در حرم رضوی برعهده واحد صوت و زیر نظر اداره تبلیغات اسلامی قرار گرفت. گاهی نیز قاریان یا مؤذنان برجسته دعوت شده، به صورت زنده در حرم مطهر اذان می‌گویند و افزون بر این، معمولاً ۲۰ دقیقه پیش از اذان صبح، مناجات‌خوانی که عموماً فرازهایی از مناجات امیرمؤمنان(ع) در مسجد کوفه است، پخش می‌شود که در ایام ماه مبارک رمضان، مناسبت‌های خاص و سحرگاه جمعه، مدت آن افزایش می‌یابد.

آن روزها

گلدسته افشاری بر فراز ایوان صفوی

محمدرضا انصافی: گلدسته‌های حرم رضوی به‌خصوص گلدسته‌های صحن عتیق، نقش مهمی در جلوه معماری اسلامی اماکن متبرکه دارند و البته هر کدام از آن‌ها، تاریخی مجزا و قابل بررسی. یکی از این گلدسته‌ها روی ایوان شمالی صحن عتیق(انقلاب) نصب شده است و جالب اینکه تاریخ و دوره ساخت آن، با ایوانی که پایه‌اش محسوب می‌شود، فرق دارد. از آنجا که ایوان شمالی صحن انقلاب به ایوان عباسی(منسوب به شاه‌عباس دوم صفوی) مشهور است، بسیاری گمان می‌کنند گلدسته بالای این ایوان نیز از بناهای دوره صفویه در حرم رضوی است، البته پایه و اساس گلدسته شاید در دوره صفویه بنا شد؛ یعنی هدف این بود پس از ساخت ایوان، بر فراز آن گلدسته‌ای ایجاد شود، اما احتمالاً فرصت مناسبی برای انجام این مهم، بدست نیامد و این گلدسته، نه در دوره صفویه، بلکه در زمان حکومت نادرشاه ساخته شد. محمدکاظم مروی، نویسنده «عالم‌آرای نادری» که گویا از نزدیک شاهد ساخت این بنا بوده است، سال ساخت آن را ۱۱۴۵هـ.ق می‌داند. اگر این تاریخ را درست بدانیم، نادرشاه باید پیش از آغاز سلطنت رسمی‌اش دستور ساخت آن را داده باشد. براساس گزارش مروی و همین‌طور محمدمهدی استرآبادی در کتاب «دره نادری»، نادرشاه پس از تسخیر مشهد دستور داد ایوان و گلدسته جنوبی صحن طلاکاری شود و پس از آن، چون مناره گنبد مبارک بدون قرینه بود، طی یک سال با معماری استاد علی‌نقی مشهدی مناره دیگری روبه روی آن ساختند که همین مناره ایوان عباسی است. به طور کلی رویکرد نادرشاه این بود که بتواند در کنار آثار برجا مانده و چشمنواز دوران صفویه، تأسیسات و ساختمان‌هایی ایجاد کند تا نام او را نیز در تاریخ توسعه اماکن متبرکه ثبت کنند؛ این مسئله به‌ویژه از آن رو که مشهد پایتخت افشاریان محسوب می‌شد، اهمیت داشت. این گلدسته در دوره‌های بعد چندین بار تعمیر و ترمیم شد. نکته جالبی که باید درباره این گلدسته بدانید آن است که اگر از سمت خیابان امام رضا(ع) در جنوب حرم مطهر، به سوی روضه منوره بنگرید، این مناره را به صورت قرینه در سمت دیگر گنبد طلایی می‌بینید؛ گویی که مناره ایوان عباسی، نه در مقابل گنبد، بلکه در کنار آن بنا شده است. البته به احتمال زیاد، سازنده اولیه مناره چنین قصد و هدفی نداشته و به نظر می‌رسد که در طراحی خیابان امام رضا(ع)، حسن سلیقه‌ای به خرج داده شده باشد تا این تقارن دلپذیر، زیبایی بصری دوچندانی را به ورودی یکی از اصلی‌ترین خیابان‌های شهر در آن دوره بدهد.

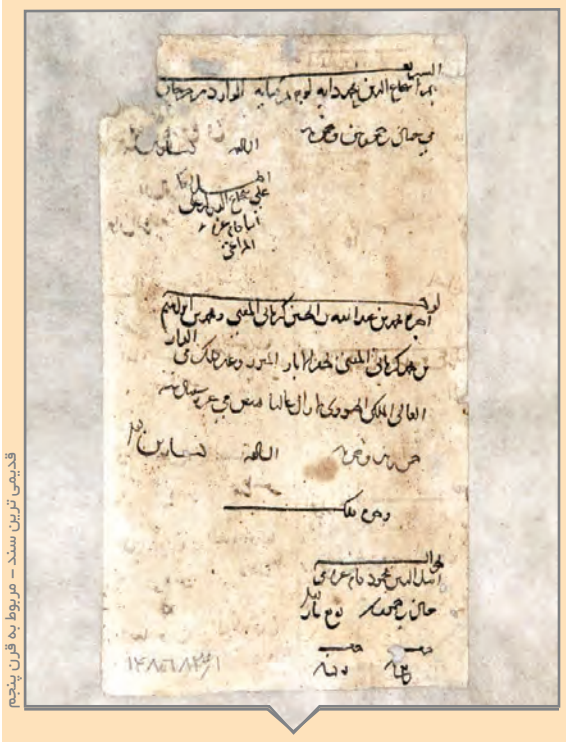

قدیمی‌ترین سند - مربوط به قرن پنجم

گفت‌وگو با رئیس اداره اسناد مدیریت امور اسناد و مطبوعات آستان قدس رضوی

۱۳ میلیون سند

۴

تلاوت قرآن موضوعیت دارد

احمد ابوالقاسمی، قاری بین‌المللی قرآن در محفل انس با قرآن مجمع قرآنیان اسلامشهر سخنانی را در اهمیت موضوعیت داشتن تلاوت قرآن بیان کرد که در ادامه خلاصه‌ای از آن را به گزارش خبرگزاری ایکنا می‌خوانید. رهبر معظم انقلاب نسبت به نفس تلاوت قرآن و جلساتی ویژه تلاوت تأکید دارند چرا که تلاوت موضوعیت دارد؛ وقتی موضوعیت آن درک شد، در یک بازه زمانی بلندمدت می‌توان اثرات...

۲

مجازآباد

در پوست خود نمی‌گنجیدم

حمید داودآبادی با انتشار تصویری از حضورش در قلعه «شقیف» در اینستاگرام نوشت: «هر بار که به مناطق اشغالی لبنان می‌رفتم، از دور با دوربین به قلعه شقیف نگاه می‌کردم، در دل می‌گفتم: خدایا کی می‌شود از آن بالا، عمق خاک فلسطین را نگاه کنم.

تابستان ۱۳۷۹ اشغالگران هراسان و وحشت‌زده، درحالی که برخی تجهیزات خود و حتی مزدورانشان در ارتش آنتوان لحد را جا گذاشتند، تخته گاز به آن سوی مرز لبنان داخل فلسطین اشغالی گریختند. وقتی برای اولین بار قدم بر قلعه شقیف گذاشتم، در پوست خود نمی‌گنجیدم. باورم نمی‌شد روزی در اینجا، آریل شارون وزیر جنگ و مناخیم بگین نخست وزیر اشغالگران، با دوربین به انتهای خاک لبنان چشم انداختند، بدان امید که آنجا را نیز همچون فلسطین اشغال کنند. حالا هر دو آن جنایتکاران آرزوی خود را به گور برده‌اند و همکیشان آن‌ها، در هراس از پایان عمر نکبت و ننگین دولت خودخوانده خویش‌اند و قلعه شقیف همچنان بر تارک لبنان و فلسطین می‌درخشد».

حالا واقعی‌تر شد!

وزیر فرهنگ دولت صهیونیستی چندی پیش با لباسی که به تصویر قدس اشغالی منقش شده بود، در میان مردم حضور پیدا کرد و تصاویر لباس او تبدیل به یکی از ترندهای فضای مجازی شد. پس از این ماجرا یک کاریکاتوریست برزیلی در واکنش به پوشش وزیر صهیونیستی، کاریکاتوری را به اشتراک گذاشته که مورد توجه کاربران فضای مجازی قرار گرفته است. یکی از کاربران با بازنشر این کاریکاتور نوشته است: «کارلوس لتوف، نقاش برزیلی در اعتراض به نقاشی روی دامن وزیر فرهنگی دولت صهیونیستی که نمایی از قدس رو به تصویر کشیده بود، طرح دیگری ارائه داده که خیلی هم به واقعیت نزدیک‌تره».

سلام بر تو...

جمال شعیب از روزنامه‌نگاران عرب زبان در توییتی درباره سخنرانی عربی رهبرانقلاب در روز قدس نوشت: «سلام بر تو ای عرب زبان فصیح و بلیغ، سلام بر تو ای آقا و رهبر ما امروز شما به تنهایی مستضعفین جهان را مخاطب قرار می‌دهید و مجاهدین را به جهاد ترغیب می‌کنید و تأکید می‌کنید که پیروزی و آزادی قدس حتمی است».

ارتباط حوزه با تلویزیون، در بخش سخنرانی‌های مذهبی خلاصه شده است نعمت الله سعیدی، کارشناس عرصه فرهنگ و هنر و منتقد سینمایی در نشست «رمضان در تلویزیون» که به همت پایگاه خبری تحلیلی «راه‌اموشت» برگزار شد، گفت: نقطه ضعف بزرگ موجود این است فضای فکری و اندیشه‌ای ما با فضای هنری پیوند نمی‌خورد و حوزه علمیه با تلویزیون، ارتباط تنها در بخش سخنرانی‌های مذهبی خلاصه شده و در ادبیات‌سازی دینی و هنری ما ورود نکرده است.سعیدی در بخش دیگری از این نشست در پاسخ به پرسش مجری برنامه مبنی بر اینکه چگونه صدا و سیما می‌تواند به برنامه‌های موفق برسد، گفت: ماه عسل برنامه‌ای بود که فرم خاص خود را به تلویزیون پیشنهاد کرد و برنامه‌های زیادی از الگوبرداری از آن ساخته می‌شود.

دیدگاه

تلاوت قرآن موضوعیت دارد

احمد ابوالقاسمی، قاری بین‌المللی قرآن در محفل انس با قرآن مجمع قرآنیان اسلامشهر سخنانی را در اهمیت موضوعیت داشتن تلاوت قرآن بیان کرد که در ادامه خلاصه‌ای از آن را به گزارش خبرگزاری ایکنا می‌خوانید.

رهبر معظم انقلاب نسبت به نفس تلاوت قرآن و جلساتی ویژه تلاوت تأکید دارند چرا که تلاوت موضوعیت دارد؛ وقتی موضوعیت آن درک شد، در یک بازه زمانی بلندمدت می‌توان اثرات آن را دید که عبارت از تشکیل یک جامعه قرآنی است.

یکی از محوری‌ترین کارهای فرهنگی، برگزاری همین جلسات تلاوت قرآن است. رهبر معظم انقلاب می‌فرمودند: هر کجا هستید، تصور کنید آنجا مرکز عالم است و از آنجا باید دنیا را تکان دهید. اگر قاریان قرآن خودشان برای تلاوتشان ارزش قائل نباشند و به یکدیگر انگیزه ندهند، با اعتقاد هم پشت رحل نخواهند نشست. بنابراین باید اعتماد به نفس را تقویت کنند و همه ما باید باور کنیم در حال انجام دادن کار بزرگی هستیم.

در اینجا قصد دارم به علت اهمیت دادن رهبر انقلاب به مقوله تلاوت و همچنین دلیل تشویق ائمه(ع) و رسول خدا(ص) به زیبا خواندن قرآن اشاره کنم. رهبر معظم انقلاب فرمودند: جلساتی برای تلاوت قرآن داشته باشید که فقط تلاوت قرآن صورت گیرد و مردم پس از استماع، به منزل بروند. ممکن است کسی سؤال کند آیا اشکالی دارد مردم پس از تلاوت قرآن، تفسیر آن را هم گوش کنند؟ اشکالی ندارد، اما وقتی ایشان چنین تأکیدی می‌کنند به این معناست که تلاوت قرآن موضوعیت دارد و مقدمه کار دیگری نیست، حتی مقدمه تفسیر هم نیست.

تلاوت موجب شوق مردم به استماع و در نهایت حفظ قرآن می‌شود

تمام حرکاتی که در کشور ما درزمینه مسئله حفظ قرآن انجام شده، از جلسات قرائت قرآن آغاز شده است و هیچ فردی نباید حافظان و قاریان را دو گروه جدا از یکدیگر تلقی کند. نکته مهم این است قاری قرآن یعنی کسی که قرآن را به زیبایی می‌خواند، کمک می‌کند مردم بهتر و بیشتر قرآن را بشنوند. وقتی مردم تلاوت زیبا بشنوند موجب می‌شود ساعت‌ها تلاوت قرآن گوش کنند و نتیجه این فرایند در یک بازه چندصد ساله خود را نشان می‌دهد. جامعه‌ای که در آن چندین دهه تلاوت زیبای قرآن پخش شده مردم را به شوق آورده تا تلاوت بشنوند و همین مسئله موجب می‌شود قرآن را حفظ شوند، چون گوش آن‌ها با قرآن آشنا شده است. وقتی یک نفر در یک بازه زمانی ۵۰ ساله روزی ۱۰ دقیقه قرآن شنیده، عملاً حافظ قرآن می‌شود؛ نمونه آن را در حفظ شدن ادعیه می‌بینیم که مردم، بسیاری از این ادعیه را به دلیل زیاد شنیدن حفظ شده‌اند. بنابراین تلاوت موجب شوق مردم به استماع و این شوق موجب حفظ قرآن می‌شود و وقتی مردم قرآن را حفظ شدند، می‌توانند آن را در زندگی خود جاری کنند.

اثر فرهنگی تلاوت در بلندمدت خود را نشان می‌دهد

برخی افراد وقتی سخن از جلسه قرآن به میان می‌آوریم می‌گویند به جلسه قرآن برویم که چه اتفاقی بیفتد؟ این نگرش اشتباه است. مثل این است که به آن‌ها بگوییم شما نماز خواندید به چه دردی خورد. طبیعتاً شما پس از نماز بال درنمی‌آورید و پس از تلاوت بنده نیز این اتفاق نخواهد افتاد، بلکه اثر این کار فرهنگی در بلندمدت خود را نشان می‌دهد و پس از یک بازه زمانی است که تفاوت یک انسان اهل نماز با یک انسان اهل مسکرات روشن خواهد شد. در نتیجه این طور نیست که اتفاقی نیفتد.

باید یاد بگیریم از کار خودمان دفاع کنیم. ما قرآن را برای این می‌خوانیم که اشتیاق مردم به شنیدن بیشتر شود و وقتی این اشتیاق بیشتر شد آن‌ها بیشتر تلاوت قرآن را می‌شنوند و موجبات حفظ قرآن فراهم خواهد شد و پس از این مرحله می‌توانند قرآن را زندگی خود جاری کنند.

نکته دیگر اینکه ائمه جماعات، خیلی به قرائت زیبا و همچنین تلاوت سوره‌های متنوع در نماز التفات ندارند. یک‌بار که برای داوری مسابقات به جامعةالمصطفی(ص) رفته بودم، امام جماعت به جای سوره توحید سوره دیگری را خواند که دو یا سه صفحه هم بود. در آن زمان با وجود اینکه مدیر رادیو قرآن بودم و از صبح تا شب تلاوت قرآن می‌شنیدم، نه‌تنها از تلاوت این امام جماعت خسته نشدم، بلکه لذت بیشتری هم بردم.

ادب الرضا

کبوتری که نماندست چیزی از بالش

معین اصفری: مسئله زیارت اگرچه در نگاه اول خیلی ساده به نظر می‌آید و مضمون‌پردازی با آن دشوار، اما اگر واقعاً شاعر باشید می‌بینید یک عمر می‌توان سخن از زلف یار گفت.

گاهی بدیع بودن شعر در حوزه مضمون نیست بلکه نوع روایت آن است که می‌تواند به خلق یک اثر تازه کمک کند. دقیقاً مثل سکانسی که هیچ میزانسن خاصی ندارد اما دکوپاژ خوب دوربین یک شاهکار ماندگار را در قاب ذهن ما ثبت می‌کند. مثلاً زائری که در حسرت مسافرت به مشهد مانده و صحنه‌ای که همه مسافران در حال سوار شدن به قطار هستند و آماده حرکت، اما او انگار از این موهبت بی‌بهره است و فقط باید با اشک، مسافران قطار آرزوهایش را بدرقه کند.

مصطفی هاشمی نسب در این غزل توانسته کار را دربیاورد و اینکه محور عمودی را در کل شعر حفظ کرده نشان از مهارت او در این حوزه دارد. اما حتماً برای ادامه راه خود باید به طور جدی به تقویت زبان خود بپردازد. مثلاً در بیت هفتم در حالی که به سادگی بدون آنکه بخواهد وزن شعر به هم بریزد، می‌توانست بگوید «به باد می‌رود انگار باز آمالش»، از کلمه می‌دهد استفاده کرده که خب در این صورت آمالش دیگر نقش مفعولی می‌گیرد و حتماً باید پس از آن «را» بیاید.

یا در بیت بعد که مصرع دوم ضعف تألیف شدیدی دارد و کاملاً بیت در غزل رها شده است. به‌خصوص که بیت یکی مانده به آخر است و حسابی توی ذوق خواننده می‌زند.

در هر صورت غزلی که در ادامه می‌خوانید ارزشمند است و مصطفی هاشمی نسب توانسته هنر خود را به خوبی نشان دهد. جایی که انگار ما دیگر خواننده نیستیم بلکه بیننده‌ای هستیم مشتاق که پای کلیپی کوتاه، آرام این شعر را می‌بینیم و اشک می‌ریزیم.

قطار می‌رود و می‌دود به دنبالش
دلی که سخت پریشان شدست احوالش
چه می‌شد اینکه برای کبوتری جا داشت
کبوتری که نماندست چیزی از بالش
نشست گوشه‌ای و سفره دلش وا شد
که وا نشد گرهی باز هم ز اقبالش
قرار بود که فردا به «او» سلام کند
نه اینکه باز دوباره به سوی «تمثالش»
نگاه کرد به ظرفی که توی کیفش بود
به ظرف خالی سهم نبات یک سالش
«به لب رسید مرا جان و بر نیامد کام»
گرفت فالی و این بود حاصل فالش
قطار می‌رود و باد می‌وزد هر سو
به باد می‌دهد انگار باز آمالش
نگاه کرد به پشت سرش، تعجب کرد!
چه بی شمار... زمین ماندگان امثالش
قطار می‌رود و ایستگاه می‌گرید
قطار می‌رود و می‌دوند دنبالش...

خانواده

بچه را «لای پر قو بزرگ کنید» تا به جایی نرسد!

تسنیم: «این روزها مشغول آماده شدن برای استقبال از کوچولویی هستیم که خدا به ما هدیه داده است، خانومم می‌گوید باید یک سیسمونی کامل و درجه‌یک برایش تهیه کنیم، نمی‌خواهم هیچی از بچه‌های فامیل کم داشته باشد!»

«توی بازار، سیسمونی از ۳-۲ میلیون تا ۳۰-۲۰ میلیون تومان خرج برمی‌دارد اما نمی‌دانم آیا بچه‌ای که به دنیا می‌آید برایش فرقی هم می‌کند که در یک اتاق چندمیلیونی زندگی می‌کند یا این فقط چشم و همچشمی ما بزرگ‌ترهاست!»

«چند روز پیش با مادر خانمم برای خرید سیسمونی به بازار رفتیم تا دوری بزنیم، باورتان نمی‌شود دستگاهی بود با یک صفحه دیجیتال که برنامه‌ریزی می‌شد و بچه را در همه جهات با سرعت‌های مختلف می‌چرخاند تا بچه گیج شود و بخوابد...».

وقتی زندگی روال عادی خود را دارد هرکسی می‌داند چقدر درآمد دارد و هزینه‌های او چه‌میزان است و بر این اساس برنامه‌ریزی و در واقع با نگاه به درون خانواده، هزینه را مدیریت می‌کند، اما کسی که چشمش به زندگی دیگران است، نمی‌داند هدفش چیست و حد مصرف او کجاست. چون مصرف دیگران قابل پیش‌بینی نیست و هرکسی الگوی مصرفی خود را می‌داند و از دیگران باخبر نیست.

ممکن است امروز همسایه ما اتومبیلی داشته باشد و چند ماه دیگر مدل دیگری را؛ اگر نگاه ما به مصرف او باشد، نوعی سرگردانی برای ما ایجاد می‌شود، چنین فردی نه در مورد درآمد برنامه دارد و نه درباره هزینه و از همین جا آشفتگی در دریافت و پرداخت به‌وجود می‌آید تا جایی که نظام و انسجام خانواده از هم فرو می‌پاشد. در این زمینه گفته می‌شود ۳۰ درصد طلاق‌ها در کشور از آثار چشم و همچشمی است.

این هنر نیست که فرزندانمان هرچه بخواهند برایشان فراهم کنیم؛ بچه اگر مشکل و کمبود را تجربه نکند شخصیتش کامل نمی‌شود، باید امکاناتی را برای آن‌ها تهیه کنیم که واقعاً به آن نیاز دارند نه چیزهایی که جوّ جامعه و بازار ما را به آن سمت می‌کشاند!

اشتباه نشود! این مسئله مربوط به سنین بالای یک سال است. در سال اول زندگی ذهن کودک در حال شکل دادن به طرح‌واره‌هایی مثل اعتماد و امنیت است و شما باید در یک سال اول زندگی با رسیدگی سریع به نیازهای فرزندتان، به او ثابت کنید امنیت او تضمین شده است. در غیر این صورت کودک در بزرگسالی دچار طرح‌واره‌های بی‌اعتمادی می‌شود و به دنبال آن روابطش با دیگران دچار مشکل خواهد شد.

نگاهی به زندگی و زمانه ثقةالاسلام کلینی، مشهورترین محدث شیعه به بهانه سالروز بزرگداشت او

محدثی که کتابش «کافی» است

حجت الاسلام دکتر امیرمحسن عرفان، عضو هیئت علمی دانشگاه معارف اسلامی | اغلب این شخصیت را در پیوند با اثر ماندگارش یعنی کتاب «کافی» می‌شناسند.

او در ۲۰ سال تلاش خستگی‌ناپذیر موفق به تألیف کتابی شد که با آن، برتری و فضل علمای تشیع را نه تنها در روزگار خود، بلکه در تمام تاریخ اسلام به اثبات رساند. در بزرگی کار او همین بس که کاری که او در مدت ۲۰ سال برای تشیع به پایان رساند، کاری بود که ۶ تن از بزرگ‌ترین عالمان اهل سنت در مدت یک قرن برای مذهب خود انجام دادند. مرحوم شیخ کلینی را هم از حیث ابعاد شخصیتی و هم به خاطر کتابی که به عنوان یک میراث ارزشمند برای ما شیعیان امامیه به جا گذاشته است می‌توان مورد توجه و احترام قرار داد، او صاحب یکی از چهار کتاب معروف شیعه یعنی کتاب شریف «کافی» است.

دفاع از حریم تشیع در عصر حیرت و سرگردانی

در بیان ویژگی‌های شخصیتی ایشان می‌توان روی زمان‌شناسی و بصیرت دست گذاشت. برای فهم نسبت این ویژگی‌ها با شخصیت مرحوم کلینی باید بازه تاریخی زندگانی ایشان را مورد توجه قرار داد.

کلینی کتاب شریف «کافی» را در دوران غیبت صغری می‌نویسد، یعنی دورانی که به تصریح افرادی چون شیخ صدوق در کتاب «کمال‌الدین» وعلامه مجلسی در کتاب «بحارالانوار» روزگار حیرت جامعه امامی است؛ یعنی شیعیان در سرگردانی عجیبی به سر می‌بردند. علتش نیز این است که برای نخستین بار جامعه شیعه امامی با پدیده‌ای به نام غیبت مواجه شده و آن را از نزدیک لمس می‌کنند.

دیگر آن ارتباط نزدیک با امام(عج) در این دوران وجود ندارد و به همین دلیل ما شاهد ظهور و بروز فرقه‌های کاذب در ابتدای غیبت صغری هستیم. جعفر کذاب فرزند امام هادی(ع) و برادر امام حسن عسکری(ع) در خانه وحی و امامت بزرگ شده است اما ادعای دروغین امامت خودش را مطرح می‌کند. موقعیتی وجود دارد که در یک سمت امام پنج ساله غائب قرار دارد و در سمت دیگر جعفر کذاب ادعای دروغین خود را مبنی بر امامت مطرح می‌کند.

مهم‌ترین ویژگی‌های شخصیتی ثقةالاسلام کلینی

در روزگاری که عصر حیرت و سرگردانی است، شیخ کلینی دفاع از حریم امامت، تشیع و حدیث را رسالت خود قرار داد و کتاب «کافی» را به عنوان مهم‌ترین کتاب حدیثی شیعه و معتبرترین کتاب نوشت.

علاوه بر این باید در نظر داشت روزگار غیبت صغری، عصر اجتهاد نیز هست. یعنی اجتهاد به طور جدی و عمده در بین اندیشمندان شیعه رواج پیدا می‌کند که علت آن نیز طبیعی است، چرا که به‌خاطر غیبت امام عصر(عج)، دیگر دسترسی به ایشان وجود ندارد. در این دوران برای برآورده کردن نیازهای جامعه راهی جز اجتهاد و پیدا کردن حکم مسائل جدید نیست.

وضعیت و اقتضائات این بازه تاریخی، شیخ کلینی را به این سمت و سو پیش برد که بتواند برای تبلور بخشیدن به اجتهاد و فقاهت و دوری از قشری‌گری و قیاس، منبعی را برای اجتهاد شیعی پی‌ریزی کند و او به درستی با کتاب کافی این کار را انجام داد.

دومین نکته در خصوص شخصیت ثقةالاسلام کلینی فراگیری و فرادهی علمی در سیره و سلوک ایشان است. برای مرحوم کلینی ۳۸ استاد و ۱۶ تا ۲۳ شاگرد شاخص در تاریخ ذکر شده است. اسامی و لیست این شاگردان و استادان خود به تنهایی نشان‌دهنده سختکوشی علمی این عالم برجسته شیعی است.

جمع میان تحدیث و تعقل، سومین شاخصه شخصیتی مرحوم کلینی است.

شیخ کلینی هم به مثابه محدثی بزرگ و بی‌نظیر دیده می‌شود و هم کسی است که اندیشه‌ورز و عقل‌محور است. در این زمینه باید به این نکته توجه کرد در اهل سنت نماینده جریان عقل‌گرا معتزله و نماینده جریان نقل‌گرا اصحاب حدیث است. در شیعه و حتی در زمان اهل بیت(ع) میان شاگردان ایشان نیز این دو جریان و تمایز نگاه وجود داشته است.

هشام بن حکم، رهبر جریان عقل‌گرا در میان شاگردان امام صادق(ع) و هشام بن سالم رهبر جریان نقل‌گراست. ما در کتاب کافی جمع گزینش روایات از سوی مرحوم کلینی می‌بینیم. مرحوم کلینی فریاد می‌زند میان عقل و دین تباینی نیست و می‌توان محتوای دین را در ترازوی عقل به سنجش‌گری گذاشت. سخن معصوم در معیار عقل، خود را نشان می‌دهد و تقابلی میان عقل و روایات اهل بیت(ع) نیست. همین نگاه است که سبب می‌شود ایشان در کتاب کافی بابی را با عنوان «کتاب العقل و الجهل» نام‌گذاری و تدوین کند.

چهارمین ویژگی، جامعیت این شخصیت است. مرحوم کلینی نه تنها از سوی عالمان شیعه مورد ستایش قرار گرفته بلکه سبب شده علمای اهل سنت نیز این شخصیت حدیثی امامی را بزرگ داشته و ستایش کنند. از نظرگاه این اثیر که از علمای اهل سنت است مرحوم کلینی در زمره بزرگان و علمای امامیه است.

ذهبی از دیگر علمای اهل سنت، ایشان را شیخ شیعه نام می‌برد. ابن حجر عسقلانی، مرحوم کلینی را از فقهای شیعه دانسته و ابن عساکر می‌گوید مرحوم کلینی از بزرگان شیعه است. این‌ها بیانگر جامعیت شخصیت این عالم شیعی است.

> **در روزگاری که عصر حیرت و سرگردانی است، شیخ کلینی دفاع از حریم امامت، تشیع و حدیث را رسالت خود قرار داد و کتاب کافی را به عنوان مهم‌ترین کتاب حدیثی شیعه و معتبرترین کتاب نوشت**

نگارش مهم‌ترین و معتبرترین کتاب در بین کتب اربعه حدیثی تشیع

در مورد میراثی که با عنوان کتاب «کافی» از مرحوم کلینی به جا مانده باید به شاخصه‌های ویژه این اثر اشاره کرد که آن را از دیگر کتاب‌های حدیث متمایز می‌کند. نخستین شاخصه، اعتبار و کهن بودن این کتاب است. مرحوم کلینی در سال ۳۲۹ هجری قمری فوت کرده است یعنی حیات ایشان در روزگار غیبت صغری بوده و به همین دلیل به منابع اولیه و کتاب‌های اربعه و کتاب‌های صحابی ائمه دسترسی داشته است. به عبارتی مرحوم کلینی برای نگارش کتاب کافی به یک پایانه علمی و موثق از آثار کهن و پراکنده روایی دسترسی داشته است.

جالب اینجاست بسیاری از منابعی که مرحوم کلینی به آن دسترسی داشته طی رخدادهای تاریخی از بین رفته است اما هنر مرحوم کلینی این است توانسته محتوای روایی این کتاب‌ها را در کتاب کافی گردآوری کند. منابع مرحوم کلینی دسته اول بوده است و اعتبار و قدمت «کافی» سبب شده این کتاب مهم‌ترین و معتبرترین کتاب در بین کتب اربعه حدیثی شیعه باشد.

دومین شاخصه کتاب انگیزه متعالی مرحوم کلینی برای نگارش آن است. او می‌خواسته اثری پدید آورد که پیراسته و متقن باشد. این کتاب علاوه بر اینکه جامعیت دارد، در آن روایات ضعیف و غیرقابل اعتماد نیست. آرمان شیخ کلینی آن‌گونه که خودش در مقدمه کتاب نقل می‌کند جمع‌آوری روایاتی است که مخالف با قرآن کریم نبوده و موافق با اجماع باشد.

سومین و چهارمین شاخصه ویژگی کتاب کافی را می‌توان تعدد و تنوع روایات در آن دانست. این کتاب، نخستین کتاب جامع حدیثی است که در آن ابواب مختلف آمده است. در این اثر ۱۵ هزار و ۴۰۰ حدیث گردآوری شده است. این نشانگر حجم انبوهی از روایات بی‌نظیر اهل بیت(ع) است. مرحوم کلینی در کتاب کافی هم به اصل تعدد روایات و هم به اصل تنوع توجه داشته است. روایت‌هایی که ایشان گردآوری کرده‌اند فقط در یک زمینه خاص نیست و در زمینه‌های دیگر روایی است. این کتاب در سه بخش اصول، فروع و روضه گردآوری شده است. در بخش اصول مباحثی چون شناخت حجت، توحید، فضل علم، کتاب عقل و جهل، ایمان و کفر، فضل القرآن و کتاب العشره بحث شده است و در فروع نیز مباحث فقهی و ۲۶ موضوع آورده است. جالب اینکه در روضه کافی احادیث مختلف با موضوعات گوناگون آمده است.

> **آرمان شیخ کلینی آن‌گونه که خودش در مقدمه کتاب نقل می‌کند جمع‌آوری روایاتی است که مخالف با قرآن کریم نبوده و موافق با اجماع باشد**

اگر بخواهیم به آخرین شاخصه این کتاب در این فرصت اشاره کنیم، باید از تأثیر آن در مدارس و مکاتب حدیثی شیعه سخن گفت که هنوز نیز ادامه دارد. در گستره تاریخ، محدث و متکلم و فقیهی نبوده است که از این کتاب بی‌نیاز باشد و جالب اینجاست این جامعیت و اعتبار و تأثیری که کتاب در روزگار پس از خود گذاشته سبب شده علمای بی‌شماری در گستره تاریخ شیعه شرح نوشتن بر این کتاب را متکفل شوند. ملاصدرا کتابی با عنوان شرح کافی دارد، مرحوم فیض کاشانی کتاب الوافی را در شرح اصول کافی نوشته است، مرآة العقول علامه مجلسی در شرح همین اثر است و مرحوم ملاصالح مازندرانی کتاب کافی را شرح کرده است؛ همه آن‌ها از مهم‌ترین عالمان شیعی هستند که به این کار مبادرت کرده‌اند.

کتابی که ۶ درصد روایت‌های آن از امام رضا(ع) است

جالب اینجاست مرحوم کلینی در کتاب کافی توجه ویژه‌ای به آموزه‌های رضوی داشته است. در کتاب کافی ۹۲۶ روایت از امام رضا(ع) آمده که ۶ درصد از کل روایات را دربرمی‌گیرد. البته ۸۰ درصد روایت‌هایی که مرحوم کلینی از امام رضا(ع) در کتاب کافی نقل کرده است مربوط به فقه است و ۲۰ درصد آن مربوط به موضوعاتی چون توحید، امامت، اخلاق، تاریخ، هستی‌شناسی، جهان‌بینی و عرصه سیاست، اقتصاد و فرهنگ می‌شود.

دارالشفا

تقویت قوه بینایی در روایات معصومین

محمدرضا حسینی: بینایی و قدرت دید، از جمله موهبت‌هایی است که خداوند به بشر ارزانی داشته و باید به خوبی از آن مراقبت نمود؛ اما برای مراقبت از این قوه و داشتن چشمانی سالم، در کنار دستورات پزشکی می‌توان گزینی به رهنمودهای طب اسلامی و روایات معصومین(س) در این باره زد که به‌خوبی از اثرات خوراکی‌ها و نیز اعمال و رفتار بر سلامت بدن مطلع بودند و به این ترتیب با عوامل مادی و معنوی، نور چشم و قوای بینایی را تقویت کرد.

به‌عنوان مثال گرفتن ناخن در روز خاصی می‌تواند موجب پیشگیری از درد چشم شود. پیامبراکرم(ص) در این باره فرموده‌اند: «هر کس در روز شنبه و پنجشنبه ناخن بگیرد و شارب بچیند از درد دندان و درد چشم عافیت یابد» و در تأکید این سخن نیز امام صادق(ع) می‌فرمایند: «هرکس در هر پنجشنبه ناخن خود را بگیرد، چشمش درد نگیرد و هر که در هر جمعه گیرد از زیر هر ناخنش دردی به‌درآید. سرمه به روشنی چشم افزاید و مژگان‌ها را رویاند». کوتاه کردن مو و حتی حنا بستن نیز تأثیر مفیدی بر سلامت چشم دارد. طبق حدیثی از امام موسی کاظم(ع) نقل شده: «چون موی سر دراز شود، چشم ضعیف شود و دیدش برود و کوتاه کردن مو چشم را روشن کند و دیدش را بیفزاید». پیغمبر(ص) نیز اشاره کرده‌اند: «حنا ببندید که چشم را روشنی می‌دهد و موی را می‌رویاند و بو را خوش می‌کند».

در روایات، سرمه کشیدن چشم، بسیار سفارش و از سنت پیامبر(ص) معرفی شده است. امام حسین(ع) در این باره می‌فرمایند: سرمه در چشم کشیدن در وقت خواب سبب امان است از آبی که در چشم نازل می‌شود. از حضرت صادق(ع) نیز روایت شده است:«سرمه موی را می‌رویاند، آبریزی چشم را بر طرف و آب دهان را گوارا می‌کند و چشمان را جلا می‌بخشد».

در حدیثی از پیامبر(ص) یکی از فواید مسواک زدن زدودن تاریکی چشم بیان شده و ایشان تأکید کرده‌اند: «شستن دست پیش از غذا فقر را می‌برد و پس از غذا اندوه را برطرف می‌کند و چشم را سالم می‌دارد». از امام صادق(ع) نیز نقل است: «چون دست خود را پس از غذا بشویی، به تری دست به چشمان بمال که امان از درد چشم خواهد بود». همچنین ایشان توصیه می‌کنند دست کشیدن به چهره پس از وضو، کک ومک چهره را بزداید و روزی را فراوان کند.

در این بین می‌توان به خوراکی‌های مفید برای سلامت چشم نیز اشاره کرد. قارچ یکی از این موارد است و پیامبر می‌فرمایند: کما (قارچ) از گیاهان بهشت است و آبش برای درد چشم خوب است. امام علی(ع) نیز توصیه کرده‌اند: «به» بخورید و به هم هدیه دهید که دیده را جلا دهد و نیز در جایی دیگر توصیه می‌کنند: «خوردن «به» تاریکی چشم را از بین می‌برد». همچنین پیامبر اکرم(ص) دستور به خوردن پیاز، خرما و کندر داده‌اند زیرا دیده را روشن و درد چشم را رفع می‌کند.

رمضانه

تنها درد دین داشتن کافی نیست، باید درک درست از دین داشت

رواق: محمدعلی انصاری، مفسر قرآن کریم به تفسیر آیاتی از قرآن کریم در شب‌های ماه مبارک می‌پردازد که در ادامه خلاصه‌ای از تفسیر ایشان با موضوع «اهمیت درک دین» را می‌خوانید.

برای اینکه احکام حلال، حرام، مستحب و مکروه را دقیق‌تر و علمی‌تر بازگو کرده و با مسائل روز تطبیق داد باید از دانشی به نام فقه مصطلح امروز که در بین مسلمانان رسم شده استفاده کرد؛ علم به احکام شرعی را فقه می‌گویند که در جای خود بسیار عالی، لازم و دشوار است.

گاهی برخی به مسائل نگاه ساده دارند به این علت که آگاهی کافی ندارند، اما اگر کسی بخواهد به همین فقاهت اصطلاحی که عرض کردم برسد خدا می‌داند چه جگرها خون می‌شود که یک پسر مثل پدر و یا نهالی بارور شود. یک شخص برای فهم ۴۸ کتاب فقهی و آگاهی و تسلط به آن‌ها باید بر علوم فراوانی از ادبیات، منطق، فلسفه، اصول، فقه، علم رجال و غیره علم کامل پیدا کند و آشنایی داشته باشد، یک فقیه باید بسیاری از علوم را بداند تا بتواند استنباط فقهی کند و این بسیار سخت و دشوار است.

اما آنچه قرآن می‌گوید این نیست؛ این یک جزء کوچکی است، آنچه ذات حق مطرح می‌کند درک و فهم عمیق از تمام اجزای دین است که فقاهت در عقاید، اخلاق و احکام همه را با هم شامل می‌شود. باید کسانی در جامعه باشند که این وظیفه را بر عهده بگیرند و به صحنه بیایند؛ پاسداران حقیقی دین کسانی هستند که به این فقاهت برسند. اگر آن درک و شناخت کافی و درست از دین نباشد چیزی به نام ارزش‌های دینی در جامعه باقی نمی‌ماند. البته در کنار این چیز دیگری لازم است تا دین خداوند بماند و جامعه دینی سرافراز شود و آن درد دین است اما آن درک مقدمه است. بسیاری از افراد شاید درد دین داشته باشند اما چون درک ندارند سوز دل آن‌ها در دینداری نتیجه معکوس می‌دهد، به تعبیر عامیانه وقتی می‌خواهند ابرو را اصلاح کنند چشم را کور می‌کنند چون آن درک نیست. این درک دین است که بیرون بیاید که هیچکس نتواند جواب ردی به آن بدهد، شبهات را پاسخگو باشد و برای همیشه پایدار و استوار بماند.درک دین شیادان را به کناری می‌زند و دام‌ها را از جامعه دور می‌کند، خطرات و آسیب‌ها را برمی‌دارد. اگر جامعه به اهمیت تفقه در دین برسد دیگر دین مبتنی بر فقه و درک، از طریق خواب یا استخاره به مردم گزارش نمی‌شود یا راه اثبات دین خواب نمی‌شود. نمی‌شود با خواب یا استخاره، دین و حجت را به کسی ثابت کرد؛ وجود مبارک امام صادق (ع) فرمودند: دین خدا با خواب برای کسی ثابت نمی‌شود؛ دین خدا با تفقه، فهم، درک، استنباط و استدلال ثابت می‌شود.

اگر تفقه در دین باشد در مدعیان دروغین دینداری بسته می‌شود

یکی از زائران پیاده‌روی اربعین می‌گفت: در مسیر پیاده‌روی، جماعتی با ظاهری عاقل‌نما و خوش‌تیپ ما را نزد خود دعوت کردند، ما رفتیم که دست و پای ما را ببالند؛ با اندک صحبت متوجه شدیم از اعوان و انصار فلان کس آن صاحب قلم در قم و دجال بصره هستند که ادعای آنچنانی داشت و جماعتی را در عراق به کشتن داد، وقتی تفقه و درک دین نباشد هر کسی می‌تواند یک بساطی برای جامعه پهن کند و ادعایی داشته باشد و انا الحقی بگوید؛ اما اگر تفقه در دین باشد در مدعیان دروغین دینداری بسته شده و کسی نمی‌تواند برای دیگران دام شیادی پهن کند؛ نتیجه می‌گیریم تنها درد دین داشتن کافی نیست بلکه باید درک درست از دین باشد تا درد نتیجه درست بدهد.

درک دین دام‌ها را از جامعه دور می‌کند

از مرحوم علامه امینی، صاحب الغدیر نقل می‌کنند: به مردم مشهد گفتند از مردم شما ۴۰ سال زندگی خود را بالا و پایین کردید، رفتید، آمدید و کاسبی کردید اما امینی در تمام کتابخانه‌های دنیا چرخید تا از باور و یقین شما مردم دفاع کند نه شب، نه روز، نه جوانی و نه میانسالی را نفهمید؛ برای دفاع از عقاید شما تفقه را در پیش گرفت تا از آن کتابی بیرون بیاید که هیچکس نتواند جواب ردی به آن بدهد، شبهات را پاسخگو باشد و برای همیشه پایدار و استوار بماند.درک دین شیادان را به کناری می‌زند و دام‌ها را از جامعه دور می‌کند، خطرات و آسیب‌ها را برمی‌دارد. اگر جامعه به اهمیت تفقه در دین برسد دیگر دین مبتنی بر فقه و درک، از طریق خواب یا استخاره به مردم گزارش نمی‌شود یا راه اثبات دین خواب نمی‌شود. نمی‌شود با خواب یا استخاره، دین و حجت را به کسی ثابت کرد؛ وجود مبارک امام صادق (ع) فرمودند: دین خدا با خواب برای کسی ثابت نمی‌شود؛ دین خدا با تفقه، فهم، درک، استنباط و استدلال ثابت می‌شود.

پرسه در صحن

رستوران شیشه‌ای طبقه هفدهم

کیان راد: حدود ۳۰ ساله بود. وسط سرش اما خالی شده بود و پیشانی‌اش کم و بیش چروک افتاده بود. با دستمال سیاه رنگ دور گردنش، دائم عرق پیشانی را می‌گرفت و محتویات روی گاز را زیر و رو می‌کرد. حرکاتش نظم خاصی داشت. این را دهمین یا دوازدهمین باری که پیشش خوراک بندری خوردم فهمیدم. همیشه با یک نظم خاصی سوسیس‌ها را زیر و رو می‌کرد، نه یک تانیه دیرتر و نه یک تانیه زودتر. این نظم عجیب و غریب، نتیجه ۱۵ سال پای گاز ایستادنش بود.

شغلش را آن‌قدر دوست داشت که با دنیا عوضش نمی‌کرد. نه آنکه عاشق ساندویچ پیچیدن و از صبح تا شب پای گاز ایستادن باشد، اما به قول خودش «ویو»ی مغازه‌اش دل هر بنی بشری را می‌برد، چه برسد به صاحب مغازه! یکی از همان نیمه‌شب‌هایی که از حرم برمی‌گشتم این را بهم گفت. وسط گپ زدن ازش پرسیدم چرا مغازه‌اش را نمی‌فروشد و نمی‌رود بالاشهر یک فست‌فود باکلاس راه بیندازد؟ یک مشت پیازجعفری را به زور لای نان چپاند و گفت: «الله وکیلی ویو رو ببین! هروقت دلم می‌گیره سرمو میارم بالا آقا نگاه می‌کنه تو چشمام. کجا برم که حیف نباشه؟»

ماجرای آشنایی ما برمی‌گشت به شب قدر. خیابان‌های اطراف حرم پس از مراسم آن‌قدر شلوغ شده بود که جای سوزن انداختن نداشت. همه تلاش می‌کردند خودشان را زودتر به خانه برسانند تا از سحری جا نمانند. بیشتر از نیم ساعت توی خیابان‌ها قدم زدم اما نه تاکسی پیدا می‌شد و نه اتوبوس. یک نگاه به ساعتم کردم و یک نگاه به اغذیه فروشی رو به روی ایستگاه اتوبوس. می‌دانستم خوراک بندری خوردن همانا و از تشنگی خفه شدن در روز بعدش همانا، اما دلم را به دریا زدم! آن شب فکرش را نمی‌کردم اما اغذیه‌فروشی روبه‌روی ایستگاه بعدها تبدیل به پاتوق همیشگی پس از زیارتم شد. سال‌ها بعد که دری به تخته خورد و دستم بیشتر به دهانم رسید، بیشتر رستوران‌ها و فست‌فوی‌های بالاشهر را امتحان کردم، آن‌قدر که دیگر دست و دلم به خوردن خوراک بندری در اغذیه فروشی رو به روی ایستگاه نمی‌رفت. یک شب توی رستوران شیشه‌ای طبقه هفدهم یکی از برج‌های مشهد، نشسته بودم و از پنجره‌اش شهر را تماشا می‌کردم. کیفیت غذا، ویو رستوران و خلاصه همه چیز در ایده‌آل‌ترین شرایط ممکن بود اما من احساس می‌کردم یک چیزی کم است. چیزی که صاحب اغذیه‌فروشی روبه‌روی ایستگاه سال‌ها قبل آن را احساس کرده بود. ویوی رو به گنبد و گلدسته اغذیه‌فروشی، می‌ارزید به سرناسر رستوران تمام ش

کتاب «مسلم بن عقیل؛ شهید جاوید» منتشر شد کتاب «مسلم بن عقیل؛ شهید جاوید» از سوی به نشر(انتشارات آستان قدس رضوی) روانه بازار کتاب شد.این کتاب ترجمه کتاب ارزشمند «حیاه الشهید الخالد مسلم بن عقیل» اثر مشهور علامه باقر شریف القرشی از محققان و مورخان ژرف نگر و پر کار معاصر است که برای نخستین بار در ایران توسط مصطفی مهدوی آرا و سید مهدی نوری کیذقانی به زبان فارسی ترجمه شده است.

گزارش

«رضوان»؛ نرم افزار رسمی حرم مطهر امام رضا(ع) برای خدمت مجازی به زائران

گوشی تلفنت را بر می‌داری و از هر گوشه و کنار جهان که باشی با حرم آقا ارتباط برقرار می‌کنی؛ تماشای تصاویر زنده از روضه منوره و مضجع شریف، صحن انقلاب و پنجره فولادش، صحن پیامبر اعظم(ص) و گلدسته‌هایش و ... . اما این همه آن چیزی نیست که «رضوان» به تو هدیه می‌کند، کافی است آن را داشته باشی تا بدانی ارتباطت با حرم چقدر نزدیک‌تر و بیشتر شده است.

مشاهده تصاویر زنده از روضه منوره و صحن‌های حرم

به گزارش آستان نیوز، این روزها که بسیاری از خدمات و امکانات مورد نیاز و علاقه مردم در بستر مجازی و در قالب نرم افزارهای کاربردی ارائه می‌شود، آستان قدس رضوی نیز برنامه «رضوان» را به عنوان اپلیکیشن رسمی حرم مطهر امام رضا(ع) برای ارتباط نزدیک تر و بیشتر زائران و مجاوران با حرم مطهر طراحی و ارائه کرده است. برنامه ای که زیباترین خدمت آن، امکان مشاهده تصاویر زنده از روضه منوره و صحن‌های حرم مطهر رضوی است تا دل‌ها روانه مشهدالرضا(ع) شود. اما در کنار این خدمت، رضوان برنامه‌های زیارتی، فرهنگی و رفاهی متعدد دیگری نیز به مخاطبان ارائه می‌کند.

از درخواست زیارت نیابتی تا دریافت دعوت‌نامه مهمانسرای حضرت

نرم افزار «رضوان» که به همت مدیریت خبر و رسانه‌های نوین آستان قدس رضوی ارائه شده، یك برنامه کاربردي برای زائران حرم مطهر امام رضا(ع) است و علاقه‌مندان به برنامه‌ها و خدمات مذهبی می‌توانند با دریافت این اپلیکیشن از امکانات مختلفی بهره مند شوند.

این نرم افزار کاربردی ابتدا در سال ۹۷ با هدف اولیه توزیع عادلانه دعوت‌نامه مهمانسرای حضرت راه اندازی شد، اما به تدریج علاوه بر حفظ این خدمت و تداوم ارائه آن، خدمات مختلف دیگری نیز روی این بستر قرار گرفت. فهرست برنامه‌های روزانه حرم مطهر رضوی، راهنمای زائر و حرم‌شناسی، امکان درخواست زیارت نیابتی، نقشه حرم مطهر با امکان نمایش موقعیت زائر، آداب زیارت و ادعیه منتخب زیارت امام رضا(ع) و محتوایی برای آشنایی بیشتر با سیره زندگی امام رضا(ع) از جمله خدمات این برنامه کاربردی است.

امکان پرداخت اینترنتی خیرات و نذورات

«رضوان» همچنین امکان پرداخت اینترنتی نذورات را برای زائران و مجاوران فراهم کرده است. کافی است وارد بخش «خیرات و نذورات» برنامه شوید و نحوه هزینه کرد نذر خود را انتخاب کنید؛ افطاری ساده، بسته‌های معیشتی، توسعه حرم، نذر عام، مهمانسرای حضرت، نذر فرش، چایخانه حضرت، کمک به ایتام و ... . پس از آن مبلغ نذر را تعیین می‌کنید و برای انجام این کار خیر به درگاه بانکی هدایت خواهید شد.

مشاهده اطلاعات و ظرفیت لحظه ای پارکینگ‌های اطراف حرم مطهر

«رضوان» قابلیت‌ها و خدمات دیگری هم دارد؛ از جمله مشاهده اطلاعات پارکینگ‌های اطراف حرم مطهر با امکان نمایش تعداد ظرفیت خالی در هر لحظه، نمایش موقعیت مجتمع‌ها و نمازخانه‌های میان راهی امام رضا(ع) و امکان تعریف گروه همراهان و تعیین محل و زمان برگشت از زیارت، ویدئوکلیپ‌های برگزیده، پاسخ به سؤالات دینی، شرکت در قرعه کشی جوایز متبرک حرم امام رضا(ع)، تقویم مناسبت‌ها و اوقات شرعی و نقشه شهرها. شایان ذکر است زائران و مجاوران حضرت رضا(ع) می‌توانند با مراجعه به آدرس app.razavi.ir، نرم افزار کاربردی «رضوان» را دریافت و روی تلفن همراه خود نصب کنند تا امکان بهره مندی از برنامه ها و خدمات زیارتی، فرهنگی و رفاهی آستان قدس رضوی در بستر مجازی را داشته باشند.

گفت‌وگو با رئیس اداره اسناد مدیریت امور اسناد و مطبوعات آستان قدس رضوی

۱۳ میلیون سند

محمد حسین مروج- اسناد ملی هر کشور به منزله گنجینه‌ای گرانبها است که همچون پل ارتباطی بین گذشته و آینده آن سرزمین می‌ماند و باید از آن محافظت شود. در واقع آرشیو اسناد، بخش مهمی از حفظ فرهنگ و هویت هر ملتی را شامل می‌شود و به معنایی به منزله حافظه ملی یک کشور است.

به مناسبت نوزدهم اردیبهشت ماه، روز «اسناد ملی و میراث فرهنگی» در گفت‌وگو با رئیس اداره اسناد در مدیریت امور اسناد و مطبوعات آستان قدس رضوی به بررسی اهمیت اسناد و نگهداری آن‌ها پرداختیم. دکتر« الهه محبوب» که خود دانش آموخته رشته تاریخ است، در این زمینه حرف‌هایی شنیدنی دارد:

◆ خانم دکتر درباره اسناد و اهمیتشان چه دارید که برای خوانندگان ما بگویید؟

سند، مفهومی بسیار وسیع‌تر از آن دارد که از دید اطلاع‌رسانی صرف یا یک منبع تاریخی در کنار سایر منابع به آن نگاه شود. ارزش اسناد تاریخی و امتیاز آن‌ها بر سایر منابع تاریخ‌نویسی به سبب اصالت و اعتبار وجودی آن‌هاست. یعنی وسیله مطمئنی برای درک تاریخ و شناخت تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، اداری، فرهنگی و... یک جامعه محسوب می‌شود. برخلاف متون قدیمی که دستخوش تغییر و تبدیل و حک و اصلاح بوده‌اند یا مدارک باستان شناسی که مبنای قضاوت و استنباط در مورد آن‌ها غالباً مبتنی بر حدس و گمان و تقریب است، مدارک آرشیوی، چون برای حفظ روابط جامعه با دستگاه‌های اداری و حاکم تهیه و تنظیم شده و می‌شوند خالی از شایعه، دروغ، تظاهر، اغراض خصوصی و ملاحظه‌کاری‌هاست و به اصطلاح مو لای درز صحت و سقمشان نمی‌رود.

◆ گفتید مدارک آرشیوی، آیا منظورتان فقط اسناد مکتوب و تاریخی است؟

خیر... گستره نگهداری اسناد فقط محدود به نگهداری از اسناد مکتوب نیست، بلکه هر چیزی که تحت عنوان منابع دیداری و شنیداری شناخته می‌شود مثل عکس، فیلم، نوارهای صوتی و تصویری و غیره جزو اسناد محسوب می‌شوند که قابل استناد هستند. ضمناً برنامه‌ریزی یک آرشیو نباید فقط منحصر به نگهداری اسناد قدیمی باشد، بلکه با توجه به تحولات جامعه باید برای حال و آینده نیز برنامه‌ریزی کند. امروزه بیشتر مکاتبات در محیط الکترونیک صورت می‌گیرد، بنابراین یکی از وظایف آرشیوها نگهداری و طبقه‌بندی این گونه اسناد از زمان تولید است. همچنین آرشیوها با پیش‌بینی تحولات آینده باید خود را برای نگهداری نوع اسنادی که در آینده تولید می‌شوند هم آماده کنند. بررسی سند یک کار تخصصی و حرفه‌ای است و به ویژه خواندن اسناد قدیمی نیاز به تجربه‌ای طولانی در این خصوص دارد و برای ساماندهی و فهرست نویسی اسناد نیز دانشی خاص لازم است که کسانی که می‌خواهند روی اسناد کار کنند باید این دانش را داشته باشند.

◆ از اهمیت نگهداری اسناد در آستان قدس رضوی برایمان بگویید.

در آستان قدس رضوی، سابقه نگهداری اسناد به دوره صفویه برمی‌گردد. چون پایه و اساس بسیاری از هزینه‌ها و درآمدها ، بر مبنای مفاد وقف نامه‌ها بوده؛ بنابراین نگهداری وقف نامه‌ها و استناد به آن از اهمیت بسیاری برخوردار بوده است. از دوره صفوی کتابخانه برای نگهداری وقف نامه‌ها تعیین شد که تا به امروز هم همین روال ادامه دارد. در کنار آن برای اداره این نهاد مذهبی اسناد دیگری در حوزه دیوانی و مالی تولید شد که نحوه اداره حرم مطهر امام رضا(ع) را نشان می‌دهد که خوشبختانه به دلیل تقدس و تبرک این مکان معنوی، این اسناد باقی مانده‌اند و امروزه جزو اسناد ارزشمند دنیا از دوره صفوی به شمار می‌روند و نشان می‌دهند که زندگی روزانه در حرم مطهر به چه صورت بوده است.

در حال حاضر قدیمی ترین سند آرشیوی ایران مربوط به قرن پنجم هجری قمری و مرتبط با امورحسابداری و مالی منطقه خراسان آن زمان در این مرکز نگهداری می‌شود و بیشترین اسناد دوره صفویه در دنیا هم در این مرکز وجود دارد. هم اکنون در این مرکز میلیون‌ها برگ سند موجود است که سیر اداره حرم مطهر رضوی از۵۰۰ سال پیش تاکنون را نشان می‌دهد.

◆ چه تعداد سند و در چه زمینه هایی در این مرکز وجود دارد؟

افزون بر ۱۳ میلیون سند مکتوب و غیر مکتوب در مرکز اسناد آستان قدس نگهداری می‌شود که شامل بیش از ۱۰۰ هزار عکس به صورت قطعه عکس آنالوگ و دیجیتال و تعداد ۲۵ هزار حلقه نوارهای صوتی و تصویری وفایل دیجیتال است.

> **گستره نگهداری اسناد فقط منوط به نگهداری از اسناد مکتوب نیست، بلکه هر چیزی که تحت عنوان منابع دیداری و شنیداری شناخته می‌شود مثل عکس، فیلم، نوارهای صوتی و تصویری و غیره جزو اسناد محسوب می‌شوند که قابل استناد هستند**

در کنار اسنادی که مربوط به خود تشکیلات اداری آستان قدس رضوی است، تعلق این مرکز به بارگاه مطهر امام هشتم(ع) سبب شده تا به صورت مکان مطمئنی برای نگهداری سایر اسناد هم محسوب شود. برای همین تعداد بسیاری از اسناد به این مکان اهدا و یا وقف شده اند. همچنین نزدیک به ۳۵۰ هزار برگ سند اهدایی در این مرکز وجود دارد که مربوط به مناطق جغرافیایی جنوب خراسان، سیستان، شیراز، یزد، اصفهان، تهران، تبریز و غیره است که بسیار نفیس و ارزشمند هستند.

در مرکز اسناد آستان قدس رضوی اسناد با موضوعات متنوعی نگهداری می‌شوند؛ برای اینکه بدانیم حرم مطهرحضرت رضا(ع) از دوره صفویه تاکنون در طول تاریخ چگونه اداره می‌شده، خادمان، فراشان، دربانان و کفشبانان آن چه کسانی بوده‌اند، فعالیت‌های درمانی و پزشکی آن چگونه بوده، فعالیت‌های فرهنگی و خدمات به زائران شامل چه مواردی بوده است و هزاران مورد دیگر، اسناد تشکیلات اداری آستان قدس به ما کمک می‌کنند به پاسخ این پرسش‌ها دست پیدا کنیم.

همچنین در زمینه‌های مختلف همچون مناسبات اقتصادی و مالی بین مردم در قالب مبایعه نامه، اجاره نامه، مصالحه نامه، سند شرعی و فقهی و....، مناسبات اجتماعی مردم از قبیل پیوند ازدواج، طلاق ، دعواها و نزاع ها، درخواست‌ها و کمک ها، قباله‌های ازدواج و طلاق نامه و عریضه‌های مردم و....اطلاعات گرانبهایی از بررسی این اسناد بدست می‌آید. با بررسی هزاران سند با موضوعات متنوع که زندگی روزانه مردم این سرزمین را نشان می‌دهد، می‌توان ادعا کرد در بین آرشیوهای موجود در ایران، مردمی ترین اسناد در مرکز اسناد آستان قدس رضوی وجود دارد.

◆ به جز قدیمی‌ترین سند که مربوط به قرن پنجم است و به آن اشاره کردید ، از دیگر اسناد برایمان بگویید؟

۱۰ برگ سند نویافته آستان قدس رضوی را اکنون می‌توان به عنوان کهن‌ترین اسناد شناخته شده دارای خط سیاق و کهن‌ترین اوراق حساب در ایران به شمار آورد. این اسناد متعلق به سده ششم و از سال‌های ۵۰۷، ۵۰۹، ۵۱۴، ۵۶۵ هجری قمری و هم دوره با حکومت سلاجقه در خراسان است. این اسناد در سال ۱۳۹۳شمسی از لابه لای کتاب‌های خطی پیدا شده و در همان سال توسط اداره مرمت آستان قدس رضوی، مرمت شده است. قطع اسناد بین ۱۱در ۱۹/۵ تا ۱۳ در ۱۶ سانتی متر است. زبان اسناد عربی است و این اسناد به لحاظ تاریخ اقتصادی و اجتماعی خراسان دوره سلاجقه به عنوان نمونه‌هایی اصیل از «اوراق فرد» و همچنین اصطلاحات مالی و دیوانی رایج در این دوره دارای ارزش فراوان است.

یک برگ از این اسناد به دریافت خراج دیوانی از منطقه اسفراین و نیشابور اشاره دارد. سند دیگر«تشریف» به اسم شجاع الدین محمد دایه و سندی دیگر وجه اجرت دو مقنی کرمانی است. سند دیگر سیاهه خرید بذرهای گوناگون برای باغ دولتخانه و مقدار و مبلغ آن و سند دیگر هم وجه خراجی به اسم وجیه الملک محمود هروی است. همچنین قدیمی ترین عکس این مجموعه عکسی مربوط به حرم مطهر در دوره قاجار است. اما در مورد اسناد جدید، از دوره انقلاب اسلامی و دفاع مقدس اسنادی دراین مرکز موجود است، همچنین اسناد بازسازی هویزه، دفاتر بودجه که به صورت سالیانه به این مرکز ارسال می‌شود و... را می‌توان نمونه‌هایی از اسناد دوران معاصر دانست.

◆ برای جذب اسناد جدید دراین مرکز، چه کرده و می‌کنید؟

این مرکز با توجه به وابستگی‌اش به بارگاه منور رضوی، ضمن ادامه فعالیت‌های خود برای حفظ اسناد آستان قدس، می‌تواند مکان مناسبی هم برای حفظ اسناد بین مردم باشد و با توجه به تحولات دنیای دیجیتال و الکترونیک، مرجعیت علمی این حوزه را در خصوص نگهداری اسناد دیجیتال بدست آورد.

یکی از راهکارهای جذب اسناد، تشویق مردم به اهدای اسناد خود و تشریح خطرات نگهداری اسناد در منازل است. به هرحال در مخازن اسناد این مرکز، تلاش می‌شود با استانداردهای روز دنیا در زمینه دما، فشار، رطوبت و... محل نگهداری مناسبی برای اسناد تعبیه شود تا این اسناد برای استفاده محققان آماده شود، خانواده‌ها باید بدانند که اسنادی که در دست آن‌هاست، متعلق به همه مردم است و یک میراث جهانی ملموس به شمار می‌رود. باید آن‌ها را در اختیار محققان قرار دهند و محل مناسب برای نگهداری آن‌ها مراکز اسنادی از جمله مرکز اسناد آستان قدس رضوی است. از طرف دیگر، مرکز اسناد آستان قدس رضوی، با شناسایی مجموعه داران سند تلاش کرده تا بتواند نظر افراد را برای اهدای اسنادشان جلب کند و حتی اسنادی را هم در این زمینه خریداری کرده است تا حداقل بتواند در ادای سهم بارگاه مطهر رضوی در حفظ میراث اسلامی و ایرانی نقش ایفا کند.

به هرحال عمده‌ترین وظیفه مرکز اسناد آستان قدس، جذب اسناد راکد بایگانی‌های آستان قدس رضوی است که در سال گذشته اقدام‌های بسیار خوبی در این راستا صورت گرفت، اسناد کارخانه قند آبکوه، دبیرخانه حرم مطهر و شرکت فاوای رضوی به این مرکز منتقل شد. در حوزه عکس نیز ۱۴ هزار عکس از سازمان حریم حرم سابق دریافت شد که به نوبه خود عکس‌های منحصر به فردی به شمار می‌رود.

پای سخن محمدتقی صفار، یکی از واقفان سکه موزه حرم رضوی

از تمبرهای دهه ۶۰ تا سکه‌های ۲ هزار ساله

آرزو مستأجر حقیقی: حرم مطهر رضوی، حافظ گنجینه نفیسی از اشیای تاریخی و هنری است که بسیاری از آن‌ها توسط نیک‌اندیشان فرهنگ‌دوست کشور در ادوار مختلف به موزه آستان قدس رضوی اهدا شده است.

هر کدام از این واقفان و ناذران آثار فرهنگی، داستانی متفاوت برای گفتن دارند، اما در تمام این روایت‌ها یک نقطه مشترک وجود دارد و آن ارادت خاصی است که آن‌ها به حضرت رضا(ع) دارند.

محمدتقی صفار یکی از واقفان فرهنگی بارگاه ملکوتی امام هشتم(ع) است که شنیدن صحبت‌هایش خالی از لطف نیست. با او که متولد ۱۳۵۲، اهل مشهد و دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد باستان‌شناسی است به گفت‌وگو می‌نشینیم تا با داستان اهدای مجموعه سکه‌های تاریخی‌اش به این موزه بیشتر آشنا شویم.

سرآغاز آشنایی با موزه

صفار به سال‌های دور و دهه ۶۰ برمی‌گردد و از آغاز آشنایی‌اش با موزه آستان قدس رضوی می‌گوید. از روزهای نوجوانی‌اش که با علاقه تمبرهای کاغذی را جمع‌آوری می‌کرد. تمبرهایی که او را به موزه این آستان مقدس کشاند. او ادامه می‌دهد: وقتی برای دیدن تمبرها به موزه حرم رضوی رفته بودم، تعدادی سکه تاریخی هم در موزه در معرض دید عموم قرار داشت. با دیدن آن‌ها به گردآوری سکه هم علاقه‌مند شدم تا جایی که وقتی برای خرید تمبر می‌رفتم، به فکر خرید سکه هم بودم. در آن زمان، سکه‌های دوره قاجار یافت می‌شد. حتی بعضی از نقره‌فروشی‌های بازار رضا، سکه‌های قدیمی را پشت ویترین‌های خود می‌گذاشتند.

صفار می‌افزاید: آخر هر هفته پول توجیبی‌ام را جمع می‌کردم و سکه‌ای را از بین سکه‌های قدیمی جدا کرده و می‌خریدم. در کنار جمع‌آوری تمبر، اسکناس و سکه، روی این آثار مطالعه هم می‌کردم و روز به روز علاقه‌ام به اشیای تاریخی بیشتر می‌شد تا جایی که در زمان انتخاب رشته تحصیلی دانشگاه هم در این مسیر ادامه تحصیل دادم و به تدریج توانستم مجموعه ارزشمندی از سکه گردآوری کنم.

این واقف تصریح می‌کند: گردآوری سکه‌های تاریخی نیاز به کسب اطلاعات عمومی بسیاری دارد و فردی که سکه جمع‌آوری می‌کند باید مطالعه کرده تا بتواند اطلاعات مرتبط با ضرب سکه‌ها همچون مناسبت یا مکان و تاریخ ضربشان را بفهمد. بنابراین گردآوری سکه‌ها سطح اطلاعات جغرافیای تاریخی فرد را افزایش داده و به شناخت سلسله‌های مختلف تاریخی کمک می‌کند.

تنوع سکه‌های اهدایی

صفار ما را به تونل زمان می برد و از خطوط و نقوش بعضی از سکه‌ها برایمان می‌گوید. او حتی نامی از نخستین اهداکننده سکه به موزه حرم مطهر رضوی می‌برد؛ محمدحسن خان اعتماد السلطنه، یکی از رجال دوره ناصرالدین شاه قاجار که به گردآوری سکه علاقه‌مند بود و سکه‌های خود را وقف حرم حضرت رضا(ع) کرد. صفار این طور صحبت هایش را ادامه می دهد: مجموعه‌ای از سکه‌های ایرانی که در ادوار مختلف تاریخی؛ از دوره هخامنشی تا دوره قاجار ضرب شده است را به موزه آستان قدس رضوی اهدا کردم. البته در ابتدای همکاری‌ام با این موزه، تعدادی از این سکه‌ها را تقدیم و سپس تمامی مجموعه خودم را وقف حرم مطهر حضرت رضا(ع) کردم.

او با بیان اینکه این مجموعه شامل سکه‌های متنوعی همچون سکه‌های دوره هخامنشی، اشکانیان، سلوکیان، ساسانیان، باختری، عرب ساسانی و... می‌شود، اضافه می‌کند: از جمله آثار کم‌نظیر و نایاب این مجموعه می‌توان به سکه منحصربه‌فرد طلای هرمز اول که در مرو ضرب شده، سکه‌های طلای ساسانی، نخستین سکه ضرب شده ایرانیان در دوره هخامنشی و سکه‌های نفیس سلوکی اشاره کرد.

صفار ادامه می‌دهد: همچنین تعدادی از سکه‌های ولایتعهدی امام رضا(ع) که در محمدیه، اصفهان و نیشابور ضرب شده است، در این مجموعه وقفی وجود دارد.

او تصریح می‌کند: بسیاری از سکه‌های مجموعه اهدایی‌ام طلاست و بعضی از آن‌ها مثل سکه هرمز اول، سکه ارزشمندی است؛ اما آنچه مهم است، حاصل سال‌ها تلاشم در این حوزه هست به عبارتی اگر امروز موزه‌ای بخواهد با صرف هزینه هنگفتی، این مجموعه سکه را جمع‌آوری کند، شاید امکان گردآوری تعدادی از سکه‌ها میسر نباشد.

حس خوب وقف

این واقف نیک اندیش به قدمت دیرینه سنت حسنه وقف در کشور اشاره کرده و از ماندگاری میراث فرهنگی گذشتگان همچون قرآن‌های نفیس وقفی در حرم رضوی می‌گوید. صفار می‌افزاید: زمانی که درباره سکه‌ها مطالعه و پژوهش می‌کردم، از وجود بعضی از آن‌ها در موزه‌های خارج از کشور مطلع شده و تأسف می‌خوردم که چرا سکه‌ای که در ایران ضرب شده است، در کشور دیگری نگهداری می‌شود. او از بعضی از دوستان مجموعه‌دارش که پس از درگذشت آن‌ها، مجموعه‌های نفیس آثارشان توسط وراث فروخته شده و مجموعه از بین رفته است، هم می‌گوید و سپس تأکید می‌کند: با اهدای مجموعه سکه‌هایم به موزه حرم مطهر رضوی، این مجموعه در این آستان مقدس برای نسل‌های آینده ماندگار شد.

این پژوهشگر با تأکید بر اینکه ارتباط درونی‌اش با حضرت رضا(ع) قابل وصف نیست، می‌افزاید: اهدای این تحفه ناقابل به موزه آستان قدس رضوی حس خوبی دارد؛ بی‌تردید این لطف خدا بوده که توفیق انجام این کار نصیبم شده است. امیدوارم مورد توجه و قبول حضرت رضا(ع) هم قرار گیرد. ما بار سفر از این دیار خواهیم بست، اما این هدیه و ناممان باقی خواهد ماند.